

Rhea Galanaki

VUREN VAN
JUDAS,
AS VAN
OIDIPOUS

Roman

Vertaling

Bronwyn van Hensbergen en Hero Hokwerda

Houtekiet

Antwerpen / Amsterdam

O OK NA HAAR ONTWAKEN bleef de jonge vrouw dezelfde droom zien, toen ze net als altijd bij dageraad in de deuropening van haar huis ging staan. De droom had zich losgemaakt van haar lichaam, zoals alleen een nachtmerrie zijn ketenen van de slaap kan verbreken en het geweven laken en de jeugdige lichamen van het echtpaar achter zich kan laten om bij het aanbreken van de dag vuur aan de hemel te ontsteken. Eender en gelijk waren de vlammen in de droom en die aan het hemels kristal. Torenhoge en rode vlammen, van oranje tot diep purper. Alleen galoppeerden ze in de droom over de aarde als reusachtige, op hol geslagen paarden, met roodgloeiende hoefijzers die alles verkoolden wat op hun weg kwam: mensen die renden voor hun leven, huizen, bomen, dieren. Wolken van dikke, zwarte rook verduisterden de zon. Gesis in de lucht, geweeklaag op de aarde, ziedaar het einde van de wereld zoals de profeet tegen ons dondert, kon ze nog net denken, schokkend van de snikken toen ze zichzelf de hand van haar man zag vastgrijpen en hen samen in paniek zag wegrennen te midden van een menigte onbekende mensen. Ze hilde en riep de namen van haar naaste verwanten, en zelfs van de pup die ze gisteren liefdevol uit de steeg had opgenomen en die ze gewassen en in de armen genomen had alsof het een baby was – maar een naam had ze nog niet voor hem gevonden, en die naam riep ze nu in haar slaap. Met een jongensnaam riep ze hem, misschien omdat ze zich schaamde dat haar schoot nog geen vrucht gedragen had terwijl ze al bijna een jaar getrouwd was. Maar erger nog schaamde ze zich toen ze, onder het rennen in de nachtmerrie, op zeker

moment voelde hoe de blouse van haar lichaam gleed en ze er naakt bij kwam te lopen. Haar man bleef achter om het kledingstuk op te rapen en haar te bedekken en zo voor de schande te behoeden. Glashelder zag ze hem halthouden, maar hij bukte zich niet om het gevallen kledingstuk op te rapen. Met stokkende stem en adem bleef hij staan waar hij was om haar lichaam van top tot teen te bewonderen, lichtrood als het was door de weerschijn van het vuur en glimmend van het zweet. Daarna raakte ze hem kwijt in de paniek van de menigte. Alleen en naakt rende ze voort te midden van de onbekende mensen. Zo naakt dat ze dacht dat ook haar lichaam zelf in lichterslaai stond en verbrandde – alleen niet door de vlammen om haar heen, maar door de grote schande.

De jonge vrouw slaakte een zucht van opluchting: tegen de brandende ochtendhemel zag ze tenminste niet zichzelf moedernaakt en beschaamd rennen, en ook niet de man die haar ouders voor haar hadden uitgekozen halthouden en haar naakte lichaam bewonderen. Ze beklagde zich niet over hem, maar zoiets zou ze van zichzelf ook niet eens mogen. Haar man, de man die nu in huis lag te slapen, overgegeven aan de ochtendslaap van mannen die gekalmeerd zijn. Hij zou vast wel tegen een kwade droom van hem kunnen vechten en die overwinnen om hem niet terug te laten komen. Sterk en jong als hij was, zou hij niet de benen nemen zoals zij...

Hun knechten, een paar waren het er maar, waren al op weg naar de stal en de boomgaard; gelukkig, want ze wilde niet dat die merkten dat de nachtmerrie de nacht en haar hoofd uit was getrokken om deze dageraad in brand te steken. Toen bedacht ze voor het eerst, naar de waterput lopend om zelf water te halen en haar kwade droom van zich af te spoelen: nog nooit hadden haar man en zij elkaars lichamen

helemaal naakt gezien, ook al verenigden ze zich elke nacht – bijna elke nacht. Weer voelde ze schaamte dat haar echtgenoot haar helemaal naakt gezien had, al was zijn blik dan verblind geraakt, al waren zijn spraak en zijn adem dan gestokt in zijn keel, al had deze gebeurtenis dan in een nachtmerrie plaatsgevonden en niet in hun leven zelf.

Ze draaide met vaart aan de zwengel en liet zo de emmer die aan het touw vast zat in de put neer. Het duizelde haar bij het zien van het touw dat plotseling afrolde. De zwengel knarste zoals hij elke dag knarste, maar vandaag kwam er antwoord van het geblaf van de pup, die aan kwam rennen en haar voor de voeten liep. Alsof het geblaf citroen in de kristallen hemelkom druppelde, verdunde ineens het rood in de ether. Er brak een gewone zomerdag aan. Ze bedacht dat ze de knoop door moest hakken en haar man de nachtmerrie van afgelopen nacht moest vertellen. Beter nu meteen, nu de ochtendkoelte nog aanhield, en niet in de middag als de mensen roodgloeiend zouden zijn en gesmolten van de hitte. Ze moest hem vertellen wat ze had gezien; hem ook dat andere zeggen, het onzegbare, wat nog afschuwelijker was dan haar naaktheid. Vrouw die ze was, en getrouwde vrouw intussen, was ze aan de dromen evengoed onderdanigheid verschuldigd als aan haar man.

Ze vulde de lemen waterkruik, keerde naar huis terug, waste zich goed, kamde met de ivoeren kam het lange haar, vlocht het in twee dikke donkere vlechten die ze als een kroon om haar hoofd draaide, pakte de kleine zilveren spiegel en bekeek zichzelf tevreden. Elke nacht – bijna elke nacht – raakte haar haar los en moest ze het 's ochtends kammen, maar ze vond het fijn dat het haar losraakte in de omhelzing van haar man, zoals ook haar lichaam zelf losraakte, ook al mocht ze

dit aan zichzelf niet eens toegeven. Weer duizelde het haar toen ze met een cirkelbeweging een dunne witte hoofddoek over de vlechten sloeg. Haar hart sprong op van vreugde, zou ze deze maand geluk hebben? Ze keek weer in de kleine spiegel alsof daarin het antwoord geschreven stond.

Haar jonge echtgenoot daalde de treden af van het houten vertrek waar ze zich altijd te ruste legden en kwam naar haar toe. Zoals elke dag hield ze de waterkruik schuin voor hem om zich te wassen en gaf ze hem een kleine handdoek om gezicht en handen te drogen. Vandaag hield ze haar ogen beschroomd neergeslagen, ze kon onmogelijk vergeten dat hij haar in haar droom volkomen naakt had gezien, en hij niet alleen, maar ook alle anderen die renden voor hun leven. Van zo'n schande zou alleen de zwangerschap van een jongen haar geest kunnen schoonspoelen. En toch, eigenlijk kwelde haar niet zozeer de naaktheid als wel het andere, dat ze in dezelfde nachtmerrie had gezien.

Op dat moment kwam de meid Sara door het open hek binnen met melk bij zich van de goede geit, want de andere was onvruchtbaar gebleken, die hadden ze moeten slachten voor het vlees. Sara, een struise dorpeling, slim en een grappenmaakster, trouw en goedgelovig tegelijk, wilde iets zeggen om zoals gewoonlijk het paar goedmorgen te wensen, maar ze voelde aan dat er iets als een zwaarte in de lucht hing en hield haar mond. De boerin wenkte haar ook zich te verwijderen. Goed maar ook streng was de boerin, dacht Sara toen ze wegliep, in stilte vloekend omdat ze haar wel meteen moest gehoorzamen, hoewel ze maar half zo oud was als zichzelf. Van tijd tot tijd viel die vrouw over alles en iedereen, omdat ze, bijna een jaar getrouwd nu, maar niet zwanger raakte en over haar toeren was. Ze leek al even onvruchtbaar als de geit die

ze hadden moeten slachten om haar niet voor niets hun gras te laten opeten.

Haar man vroeg waarom ze Sara wegstuurde. De jonge vrouw ging op in de glimlach van een moment dat ze zich allebei voor altijd zouden herinneren. Het kon zijn dat zijn zaad in haar schoot was aangeslagen, onthulde ze, maar hij moest niet te vroeg juichen, ze konden beter wachten tot de maan nog een keer rond geweest was. Ze werd ernstig, nu moest ze hem over de nachtmerrie vertellen. Ze zou het proberen, maar op haar eigen, vrouwelijke manier; haar beschamende publieke vernedering door de naaktheid van haar lichaam zou ze achterwege laten. Misschien zou haar man haar wel niet vergeven dat ze zich zo lang aan zo'n droom had overgegeven – ook al was ze er zelf niet op uit geweest hem te dromen – in plaats van wakker te worden en hem meteen uit te bannen. Maar het andere, wat nog afschuwelijker was, zou ze hem meteen zeggen. Daarmee zou ze beginnen.

Haar stem trilde een beetje; ze had, zei ze, afgelopen nacht in haar droom gezien dat ze de zoon die haar echtgenoot verwachtte had gebaard. Alleen had ze in plaats van een jongetje, een zoon, een brandende fakkel gebaard, met een grote gloeiende staart als een vallende ster. En dat deze fakkel, die ze gebaard had alsof het hun eerste zoon was, tollend en sis-send als een demon vuur ging brengen aan de mensen. Hij bracht vuur aan hun huis, hun dorp, het hele land, aan alles wat hun ogen konden zien en niet konden zien, maar wat hun geest kende. Mensen, dieren en bezittingen, alles was in deze marteldood aan zijn eind gekomen. Ze zag ook nog dat, tussen onbekende mensen die in paniek voortholden, ook zij tweeën hand in hand renden om hun leven en hun huwelijk

te redden. Hij raakte achterop, verdween in de menigte, en zij rende helemaal alleen verder. Daarna was ze ontwaakt, ze had niet gezien wat er van haar man geworden was en ook niet van de anderen die met haar mee renden. Toen ze opgestaan was en naar buiten ging om water uit de put in de hof te halen, had ze gedacht dat het vuur verderging aan de hemel. Alsof het vuur de nachtmerrie uit was gekomen om de dageraad in brand te steken, zo had het haar geleken.

Die ochtend, voordat hij van huis ging, gaf haar man, geschrokken door de kracht van het goede en het kwade waarvan vrouwen zelfs in hun dromen zwanger gaan of, erger nog, in hun buik, haar opdracht meteen de oude kluizenaar op te gaan zoeken om zich de droom uit te laten leggen. Ze moest goed in haar oren knopen, wees hij haar terecht, dat hij van zijn kant niet van plan was te zwichten voor de slavernij van onverklaarde dromen; ze moest maar naar de profeet op de berg gaan om zich die uit te laten leggen.

Hij vertrok van huis, ongerust over de vrouw die zijn ouders met zoveel zorg voor hem hadden uitgekozen, ook al hadden ze het tot nu toe nog zo goed met elkaar kunnen vinden. Indien ze eindelijk zwanger was – en dat werd ook wel eens tijd voor haar –, waartoe dan dit dreigende voorteken? Hij tikte op de schoften van het paard om het te laten galopperen en zo snel mogelijk bij zijn wijn- en olijfgaarden te komen, om zich daar op zijn land uit te kunnen leven, het land waarom hij zich moest bekommeren om met hun tweeën van te kunnen leven. Om zo snel mogelijk tot rust te komen tussen olijfbomen en wijnstokken die hij had geërfd en die hij ooit – zo hoopte hij – aan zijn eigen nakomelingen zou nalaten, om zo met de ene hand het leven en met de andere de dood aan te raken.

Door deze beweging, door dit evenwicht, moet de ziel van de man zich laten leiden, dacht hij, en niet door vrouwen-dromen.

De jonge vrouw had een mandje gevuld met honingzoete witte vijgen die ze gisteren in de avondschemering had geplukt van de vijgenboom die aan de andere kant van hun kleine hof welig tierde. Het kwam niet eens bij haar op haar echtgenoot niet te gehoorzamen, hoewel ze uit vrouwelijke intuïtie banger voor deze helderziende profeet was dan voor haar nachtmerrie. De kwade droom uit haar gedachten verdrijven was wat ze wilde, en niet haar ziel in zwaardere ketens laten slaan door de kluizenaar in zijn grot op te gaan zoeken. Tenslotte was ze een mooie vrouw, achtenswaardig en gehuwd, ze wilde genieten van de felbegeerde eerste zwangerschap. Een glorie die eenmaal in het leven voorkomt en het bewijs vormt dat man en vrouw zich niet tevergeefs hadden verenigd, maar dat ook zij de cirkel waren binnengetreten die hen zou voeren naar de twee even onontkoombare als in elkaar verstrikte paden: hun eigen dood, en de onsterfelijkheid die ze in ruil van hun kinderen geschonken zouden krijgen. Tot de grot van de oude man had ze nog een lange weg te gaan. Het was warm. Ze trok de hoofddoek die ze 's ochtends over de kroon van haar haar had geslagen omlaag en bedekte zo bijna haar hele gezicht om de parelwitte teint niet door de zon te laten bezoedelen. Onder een cipres hield ze even stil om op adem te komen, want zo meteen begonnen de rotsen. Al die tijd liep ze met gebogen hoofd, de blik op haar sandalen gericht, en met de klacht waarom háár zo'n ongeluk moest overkomen, dat ze zo lang niet zwanger was geworden en nu, nu ze waarschijnlijk een kind verwachtte, deze bizarre droom had moeten zien.

Ze hield stil bij de cipres en wendde haar blik naar het landschap dat niet van zijn plaats gekomen was, zolang haar herinnering terugging niet van zijn plaats gekomen was. Huiselijk landschap zou ze het kunnen noemen, omdat ze het voelde als haar huis, omdat het haar troostte, omdat ze, als ze ernaar keek, in zijn innerlijk ook zichzelf voelde bewegen, al was dit landschap dan ook een niet gebouwd, niet door mensenhanden gemaakt huis. Lage heuvels, olijfbomen en cipressen, wijngaarden en vijgenbomen, steeneik en oleanders, verderop het stadje, nog verderop als damast het blauw van de zee. Zonder hem te zien voelde ze ook haar man in de wijn- en olijfgaarden rondgaan, een en al energie, een en al kracht en jeugd. 'En tederheid,' hoorde ze zacht haar fluistering opklinken; gelukkig hoorde in de verlatenheid niemand haar, merkte niemand het plezier op dat zijn liefde haar gaf. Hoe was het mogelijk dat hun eigen zoon dit overgeërfd beeld in brand stak, dit huiselijk landschap – of hadden ze zonder het te willen in bed misschien gezondigd? Ze klampte zich vast aan de veronderstelling dat de profeet de vreemde droom op menslievende wijze zou uitleggen en haar zou zeggen dat haar zoon, integendeel, de langverwachte zou zijn, degene die de wereld zou redden. Maar waarschijnlijk leek haar zoiets niet. De één of twee keer dat hun wegen elkaar de laatste jaren gekruist hadden, had de profeet meteen zijn duistere blik van haar afgewend.

De jonge vrouw begon aan de klim. Kale rotsstenen, her en der toefjes tijm met kleine paarse bloemetjes. Het mos van de bergen, sterren die doven en een heerlijke geur verspreiden als ze op de aarde vallen, dacht ze, voordat ze opsprong van zo'n klein slangetje dat, gemagnetiseerd misschien door de melk van de vijgen in haar mand, haar voor de voeten kwam.

Ze klom verder. Nog veel abrupter sprong ze op toen ze hem rechtop voor zich zag staan op de top van een puntige rots. Een roofvogel was hij, klaar om haar te verscheuren. Door de lange witte baard en de wandelstok zag het knokige lichaam er langer, bijna onwerelds uit. Ze vroeg zich af of hij misschien vleugels had, opgevouwen tegen zijn smalle rug, aangezien hij naar die steile top daar wel gevlógen moest zijn om er zo te staan. Zijn ogen waren halfgesloten door het licht dat intussen wit was, maar ze voelde hun vurige onderzoekende blik op haar buik. Automatisch legde ze haar vrije hand als een schild eroverheen. Toen sprak de roofvogel met menselijke stem en beval haar te blijven staan waar ze stond en geen stap verder te doen, om te voorkomen dat haar zoon, degene die ze in haar schoot droeg, zelfs van veraf zijn gewijde oord zou kunnen bezoedelen. Ook het geschenk dat ze voor hem meebracht om hem gunstig te stemmen hoefde hij niet. Ze moest de vijgen weer meenemen en maken dat ze wegwkwam. Een vijgenboom zou haar eerste zoon ooit de aalmoes van de dood geven – een vervloekte boom sindsdien. Maar voordat ze vertrok, moest ze blijven staan en naar hem luisteren. Hij spoog voordat hij haar meedeelde dat de zoon die zij, genotzuchtige en zondige vrouw, zou baren, de vrouwenzoon, een brandende fakkel zou zijn die de hele wereld in lichterlaaie zou zetten. En hij zou zijn vader doden. En hij zou...

De jonge vrouw hoorde verder niets meer omdat ze flauwgevallen neerzeeg. Vijgen en mandje rolden over de stenen. Ze merkte het niet meteen; pas toen ze bijgekomen was en weg wilde hollen zag ze ze her en der verspreid liggen – als werktuigen van haar marteling zag ze de vijgen. Ze huilde met uithalen zoals ze ook in haar slaap had gehuild, struikelend en haar kleren openhalend, achtervolgd door de donde-

rende stem van de kluizenaar die almaar luider zijn verschrikkelijke profetie herhaalde. Maar een ogenblik, al weghollend, dacht ze dat ze misschien niet ontwaakt was en nog steeds de nachtmerrie van afgelopen nacht droomde. Misschien had ze in werkelijkheid de profeet niet ontmoet, misschien had de hitte van de zon haar alleen maar doen duizelen, want het was intussen middag geworden en de steen van de berg zoog de zonnewarmte op en kaatste haar die tegemoet. Of misschien gaf haar eerste zwangerschap haar, samen met zulke verschrikkelijke visioenen, een gevoel van duizeligheid, en was daarom de verklaring die haar geest – niet de profeet – aan de droom gaf zelfs nog erger dan de droom zelf. En haar geest was het ook weer die de verklaring afbrak voordat ze die had voltooid...

Nee, noch uit de mond van de profeet noch via haar eigen verwarde verstand wilde ze vernemen of in het lot van haar eerste zoon nog meer onheil geschreven stond. Van haar eerste zoon – een zoon zou het zijn, zulke tekenen verlagen zich niet tot dochters – zou zij gaan houden, wat het lot ook voor hem beschikt had.

Laat pas keerde ze naar huis terug. Voor de tweede keer die dag vroeg ze zich af wat ze haar man moest vertellen en wat niet. De schande van haar naaktheid in de droom had ze al voor hem verborgen gehouden, ze had hem alleen verteld over hun zoon, de brandende fakkel. Maar voor hem ook alles wat ze van de profeet gehoord had verborgen houden, dat ging niet, want haar man zou ook zelf de berg kunnen opgaan om de profeet te ontmoeten – als hun ontmoeting in de witgloeiende middag waar was geweest en geen visioen van haar verwarde geest. Ze liep de nederzetting al binnen toen ze besloot de verklaring van de profeet niet voor haar